

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**PROCEEDINGS
of the XIX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**2024
Астана**

УДК 001

ББК 72

G99

«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024» студенттер мен жас ғалымдардың XIX Халықаралық ғылыми конференциясы = XIX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024» = The XIX International Scientific Conference for students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024». – Астана: – 7478 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-07-5

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001

ББК 72

G99

ISBN 978-601-7697-07-5

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024**

**АДАПТИВТІ ОҚЫТУДЫҢ АНАЛИЗІ ЖӘНЕ АДАПТИВТІ
ОҚЫТУДЫ ГЕОГРАФИЯ САБАҚТАРЫНДА ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ
(9-10 СЫНЫП МЫСАЛЫНДА)**

Сағынғали Арнұр Нұрлығалиұлы

sagynkali.0209@gmail.com

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің 7М01524 География педагогтерінің даярлау білім беру бағдарламасының
2 курс магистранты, Астана қ. Қазақстан
Ғылыми жетекшісі : Сагинов Қайрат Мырзабаевич

Біз өмір сүріп жатқан қоғам өзгеруде, басымдықтар өзгеруде. Және олармен бірге географиялық білім берудің мақсаттары. ХХІ ғасыр география пәнінің мұғалімінен оқушының басын әртүрлі ақпаратпен "толтыруды" емес, қажетті географиялық материалдарды өз бетінше алу, оларды талдау дағдыларын үйретуді талап етеді. Бірінші кезекте өзін-өзі тәрбиелеуге қабілетті тұлғаны қалыптастыру міндеттері тұр. Өкінішке орай, бүгінде географиялық білім беру өзінің білім беру, дамыту және тәрбиелеу әлеуетін толық пайдаланбайды. Сондықтан түлектер тез бейімделуге дайын емес, өз бетінше шешім қабылдай алмайды, алған білімдерін белсенді және шығармашылықпен қолдана алмайды. 45 минуттық сабақтың 25 — і мұғалімге, қалған уақыты 20-30 оқушыға арналған. Оқушының жауап беру, пайымдау және дәлелдеу мүмкіндігі 1 минутқа жетеді екен. Оның қызметіндегі ойлау процестері оқушының іс-әрекетінен басым болады. Бұл басымдықты оқушының нақты объективті белсенділігін басу деп санауға болады.

География мұғалімінің адаптивті оқыту практикалық қызметіне енгізуі мыналарды қамтамасыз етеді:

- білім беру сапасын арттыру;
- тәуелсіздік деңгейін және пәнге танымдық қызығушылықты арттыру;
- іздеу-зерттеу қызметіне қабілетін арттыру;
- табысты өзін-өзі жүзеге асыру;
- сіздің мүмкіндіктеріңіз бен қабілеттеріңізді ескере отырып, қозғалыс жолын таңдау мүмкіндігі[1].

Адаптивті оқытудың басы Я.Коменский, Г.Песталоцци мен А.Дистервергтің педагогикалық тәсілдерінен пайда болды деп есептеуге болады. Бұл авторлар ойларын оқыту үдерісінің табиғи сәйкестілігі мен шынайылық тұжырымдамасы біріктіреді. Мысалы,

А. Дистервергтің пайымдауынша: «Табиғатқа сай оқыт... Үзіліссіз оқыт... Оқытуды оқушының тоқтаған жерінен баста... оқытуды бастамас бұрын соңғы нүктені қарастыру керек...оқушының тоқтаған жерін білмей, оны жақсы оқыту мүмкін емес»

Адаптивті оқытуды зерттеушілер арасында П.Брусилловский, И.П.Норенков, Г.В.Рыбина, Л.А.Растрингінді атап өтуге болады. Бұл авторлардың еңбектері осы тақырыптағы заманауи зерттеулер, сондай-ақ қолданыстағы оқыту әдіс-тәсілдері негізінде жатыр. Алайда ұзақ уақыт бойы адаптивті оқыту технологиялары белгілі бір себептерге байланысты айтарлықтай таралмады:

- есептеу өнімділігінің жеткіліксіз деңгейі;
- осы саладағы ғылымның жағдайы;
- зияткерлік және сараптамалық жүйелерді бағдарламалық іске асырудың күрделілігі;
- электрондық оқыту технологияларының дамымауы және аз таралуы .

Бүгінгі таңда адаптивті оқытуды жүзеге асыру өте өзекті болып келеді. Адаптивті оқыту технологиясы (АОТ) осы параметрлердің барлығын ескеріп, оларға икемді түрде жауап беріп, әрбір адам үшін жеке білім беру траекториясын ұсынып келеді. АОТ өз кезегінде адаптивті оқыту жүйесінің (АОЖ) құрамдас бөлігі ретінде қарастырылып, оқыту үдерісінің әр

кезеңінде білім алушылардың мүмкіндіктері мен қажеттіліктеріне сәйкес қайта құрылуы тиісті. АОЖ-дің алғышарттары ретінде оқытудың келесі түрлерін айтып кетуге болады: тұлғалық-бағдарлы оқыту, деңгейлеп-саралап оқыту, дараланған оқыту, дербестендірілген оқыту, кіріктірілген оқыту, инклюзивті оқыту, адаптивті-белсенді оқыту және т.б. Осыған байланысты, мақаланың мақсаты – әлемдік және отандық тәжірибені зерделеу арқылы жоғары оқу орындарында адаптивті оқыту технологиясының ерекшеліктері мен дидактикалық мүмкіндіктерін талдау болып табылады. АОТ-тың студенттерді оқытудағы дидактикалық мүмкіндіктері мен құзыретті мамандарды дайындаудағы ролі зерттеледі[2].

Адаптивті оқыту, ең алдымен, кез-келген шығармашылық жұмыс істейтін мұғалімді қызықтыратын және сұрақтарға жауап алуға мүмкіндік беретін оқушыларды оқытуды ұйымдастырудың түбегейлі жаңа моделіне негізделген:

Оқушыларды географиялық ойлауға және әрекет етуге қалай үйретуге болады? Әр оқушының қатысушысы болу үшін сабақты қалай жоспарлауға және өткізуге болады: әлсіз және күшті, дарынды және оқығысы келмейтін?

Адаптивті жағдайында оқыту-бұл жаңа ақпаратты хабарлау ғана емес, сонымен қатар өзіндік жұмыс тәсілдерін, өзін-өзі бақылауды, өзара бақылауды, зерттеу қызметінің әдістерін, білім алу, жалпылау және қорытынды жасау, ең бастысы бүктелген түрде бекіту[3]

Адаптивті оқыту мұғалімге өз қызметін ақпараттандыру режимінен кеңес беру және басқару режиміне ауыстыруға, ал оқушыларға өз мүмкіндіктері мен қабілеттерін ескере отырып, қозғалыс жолын таңдауға мүмкіндік береді. Адаптивті оқытудың өнімділігі мынада: мұндай жұмыс жүйесі мұғалім мен оқушылар арасында ынтымақтастық пен өзара әрекеттесу атмосферасын құруға мүмкіндік береді, өзара бақылау мен өзін-өзі бақылауды, зерттеу әрекетінің әдістерін, білім алу, жалпылау және қорытынды жасау, тұлғаның эмоционалды саласына әсер ету қабілетін үйретеді.

Адаптивті оқытудың күрделілігі келесі компоненттермен анықталады:

- пән бойынша бастапқы білім мен дағдыларды диагностикалау;
- технологиялық карталарды жасау;
- көп деңгейлі тапсырмаларды таңдау;
- өзін-өзі бақылау және өзара бақылау дағдыларын үйрету;
- оқушылар қызметінің мониторингі;
- оқушылардың оқу деңгейін анықтау;
- білім мен дағдылардың қорытынды диагностикасы.

Мектептен келесі оқу деңгейіне көшу кезінде негізгі мектепте оқушылардың алаңдаушылығы артады. Сауалнамалар жаңа пәндерге қатысты алаңдаушылықтың жоғары деңгейін көрсетеді, оның ішінде география да бар (өзін – өзі көрсетуден қорқу – 52,2%; білімді тексеру жағдайынан қорқу – 58,3%; басқалардың үміттеріне сәйкес келмеу қорқынышы- 61,4%). Бұл жағдайда іс-әрекетке негізделген тәсілді тұлғаға бағытталған оқытумен біріктіретін технология қажет. Осындай технологиялардың бірі-адаптивті оқыту технологиясы[4].

Адаптивті мектеп идеясы Қазақстан Республикасының Білім беру саласындағы мемлекеттік саясатының негізгі принциптерінің біріне негізделген: білім берудің жалпыға қол жетімділігі, жүйенің білім алушылардың дамуы мен дайындығының деңгейлері мен ерекшеліктеріне бейімделуі. Адаптивті мектеп-дарынды және қарапайым балалар оқитын, сондай-ақ түзету-дамытушылық оқытуды қажет ететін аралас контингенті бар мектеп. Адаптивті мектеп әр түрлі ерекшеліктері, бейімділігі мен қабілеттері бар барлық балаларды оқыту, дамыту және тәрбиелеу міндетін қояды. Мектеп кез-келген санаттағы балаларды қабылдауға үнемі дайын болуы керек. Оқушылардың физикалық, психикалық және гуманистік денсаулығы бірінші орынға қойылады, оқу-тәрбие процесі оқушылардың шамадан тыс жүктемесін барынша азайту, уақтылы диагностика мен түзетуді қамтамасыз ету үшін ұйымдастырылады[5].

Адаптивті оқыту жүйесі білім алушылардың жеке ерекшеліктеріне бейімделуді қамтамасыз ететін және оқушыларды білім алудың дербес процесіне қосу кезінде заманауи

талаптарға жауап беретін, яғни оқуға үйрететін оқу қызметін ұйымдастыруды көздейтін оқыту тәсілі ретінде қарастырылады. Бұл кезеңде оқытудың бастапқы кезеңінде оқушылардың жалпы білім беру дағдыларын қалыптастырудың педагогикалық диагностикасы жүргізілді.

Сабақтағы жұмыстың бұл түрін барлық дерлік дидактикалық мәселелерді шешу үшін қолдануға болады. Бірақ практикалық бағыттағы жұмыстарды жүргізу кезінде ең қолайлы және орынды, өйткені бұл мектеп географиясындағы практикалық бағыт - қазіргі географиялық білім берудің басым бағыттарының бірі [6].

Мұндай жұмыс барысында оқушылар жоғары II деңгейдегі дағдыларды (салыстыру, маңызды белгілерді бөліп көрсету, ұқсастықтар мен айырмашылықтардың белгілерін атау, диаграмманы немесе профильді, диаграмманы сипаттау, айту, оқу) және III деңгейдегі шығармашылық қабілеттерді (неге екенін түсіндіру?, себебін және оның салдарын табыңыз және түсіндіріңіз, ұқсастықтар мен айырмашылықтардың себептерін салыстырыңыз және түсіндіріңіз, заңдылықтарды анықтаңыз, құрылымдық-логикалық диаграмма, анықтамалық реферат және т.б.) [7].

Оқу нәтижелерін бақылау, нәтижелерді ұсыну. "Тұлғаға бағытталған білім берудің тиімділігі" мақаласында оқу процесінің нәтижелілігін бақылау жүйесін ұйымдастыруға арналған ұсыныстар негізге алынды. Білім беру процесінің нәтижелілігін мониторингтеу технологиясы" Педагогикалық диагностиканы түзету оқушылардың негізгі құзыреттіліктерінің қалыптасу деңгейіне қойылатын талаптардың ұсынымдарына сәйкес жүргізілді. Адаптивті оқытуды қолдану тиімділігі бойынша кіріс және қорытынды диагностиканың нәтижелері оқушылардың ойлау, ақпараттық, коммуникативтік және ұйымдастырушылық дағдылары (негізгі құзыреттер) бойынша диаграммалар түрінде ұсынылған.

Ақыл-ойдан басқа барлық дағдылардың деңгейі бақылау арқылы анықталды және формасы бойынша бағаланды:

- дағды қалыптаспаған;

- дағды қалыптасты;

- дағды осы курс шеңберінде, осы кезең үшін оқу іс-әрекеті үшін жеткілікті түрде қалыптастырылған.

Ойлау дағдыларының қалыптасуы пәндік мазмұны бар тапсырмаларды орындау барысында бағаланды және "жеңді", "ішінара жеңді" және "жеңе алмады" деп атап өтілді:

Ақпарат алу үшін картамен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру географияны зерттеуде негізгі болып табылады, бұл дағдыларды пысықтау оқушыларға географиялық объект немесе құбылыс туралы барынша ақпарат алуға көмектеседі. Картасыз география жоқ, сондықтан мен әр сабаққа, кез-келген түрге, формаға, картамен жұмыс элементтерін, әсіресе белгілі бір мазмұндағы карталарды енгіземін. Бұл оқушыларға ақпарат құралдарын өз бетінше таңдауға көмектеседі. Ішінара жеңгендерге жолдастар немесе мұғалім көмектеседі [8].

Деректерді талдау ең үлкен қиындық оқушылардың көпшілігінде осы курс шеңберінде, осы кезең үшін оқу іс-әрекеті үшін жеткілікті қалыптасқан коммуникативті және ұйымдастырушылық дағдыларды қалыптастыру деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Бірақ алынған дағдылар үшінші сатыдағы сыныптарда, әсіресе нақты оқу профилін таңдағанда, ғылыми-зерттеу жұмыстарына қатысқан кезде өз дағдыларын одан әрі жетілдіруге көмектеседі.

Адаптивті оқыту көмегімен оқушының қызметі тәуелсіз және белсенді болады, бағалардың "жинақталуы" артады, сабақ уақыты ұтымды жұмсалады. Адаптивті оқыту технологиясында қызметтің барлық нәтижелерін толық бақылау жүзеге асырылады (іс жүзінде жұмысты үш субъект бақылайды: мұғалім, оқушының өзі және оның сыныптастары). Осы технологияның арқасында оқушы өз бетінше жұмыс істеуді үйреніп қана қоймайды, оның оқу-танымдық іс-әрекетке деген қызығушылығы артады, бұл жалпы оқуға деген ұмтылысты ынталандырады.

Оқушылар үш режимде жұмыс істейді: мұғаліммен бірге; мұғаліммен жеке; мұғалімнің басшылығымен дербес. Сабақта жұмыс статистикалық, динамикалық, Вариациялық жұптарда,

шағын топтарда өтеді. Оқу, жазу, мәселелерді шешуді қамтитын жұмыс үшін көп деңгейлі бағдарламалар жасалады. Кешенді бақылау блогы мұғалімнің бақылауымен қатар өзін-өзі бақылау мен өзара бақылауды қамтиды[9]. АСО жағдайында оқыту-бұл жаңа ақпаратты хабарлау ғана емес, сонымен қатар өзіндік жұмыс тәсілдерін, өзін-өзі бақылауды, өзара бақылауды, зерттеу қызметінің әдістерін, білім алу, жалпылау және қорытынды жасау, ең бастысы бүктелген түрде бекіту. Өз бетінше жұмыс істей білу-бұл оқушы мектепте үйренуі керек нәрсе. АСО-ның негізгі белгісі-сабақта өзіндік жұмыс уақытының күрт артуы, нәтижесінде оқушылардың өз бетінше жұмыс істеу жүктемесін қалыпқа келтіру.

Барлық оқушылардың өзіндік жұмысын қалай ұйымдастыруға болады? Осы мақсатта адаптивті оқытуда бейімделуі бар көп деңгейлі тапсырмалар қолданылады. Көлемі мен қиындығы деңгейден деңгейге дейін артады. Бақылау және өзін-өзі бақылау әдістері де қолданылады. Өзіндік жұмыс негізінен жұпта жүзеге асырылады. Мұндай жұмыстың әр сәтінде оқушылардың жартысы сөйлейді, жартысы бақылайды. География пәнін адаптивті оқыту аясында сабақта оқушылардың ауызша өзіндік жұмысы жұптардың үш түрін қолдана отырып жүргізіледі: статистикалық, динамикалық және вариациялық. Статистикалық жұп-бір партада отырған оқушылар бірлесіп жұмыс істейді. Динамикалық жұп-4 адамнан тұратын шағын топ. Жұмыс үшін көрші үстелдерде отырған оқушылар бірігеді. Әрқайсысы серіктестерін үш рет өзгерту арқылы әрқайсысымен жұмыс істейді. Вариациялық жұп-4 адамнан тұратын шағын топ. Әрқайсысы бір немесе басқа серіктеспен жұмыс істейді. Бұл жағдайда материалдар алмасу жүреді, олардың нұсқаларын топтың әр мүшесі пысықтайды.

Адаптивті оқытуда оқушылардың даму деңгейіне, олардың мәдениетінің деңгейіне, дүниетанымының қалыптасуына қойылатын талаптардың өсу үрдісі қалыптасқан. Білімді меңгеру мектепте оқудың жалғыз міндетіне айналады. Өз білімін басқаларға жеткізу, барлығына қамқорлық жасау және әркімнің сізге деген қамқорлығын бағалау, болашақта үздіксіз өзін-өзі тәрбиелеуге, өзін-өзі жетілдіруге, шығармашылық күштері мен қабілеттерін дамытуға дайын болу үшін өз бетінше жұмыс істеу қабілетін игеру қажеттілігін маңызды дамыту.

Сонымен, бейімделген білім беру – оқушының жеке қабілеті мен қажеттіліктерін ескеруді көздейтін заманауи әдіс. Электронды оқыту орталары білім беру саласында көбірек қолданылуда, дәл осы процесс ақпараттық-педагогикалық технологиялар білім беру субъектілері мен жаңа ақпараттық технологияларды пайдалана отырып, оқу іс-әрекеті арасындағы табысты өзара әрекеттесуді қамтамасыз ететін бейімделген білім беруді тәжірибеде мүмкін етеді. Бұл оқу процесінің бейімделуін қамтамасыз етеді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Петр Брусилловский (2003). «Интернетке негізделген бейімделгіш және интеллектуалды білім беру жүйелері». Білім берудегі жасанды интеллекттің халықаралық журналы. 13 (2–4): 159–172.
2. АДАПТИВТІ ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ОҚУ ҮДЕРІСІНДЕ ҚОЛДАНУ Т.Т.Турсынова, К.М.Сагинов, С.М.Бахишева . Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті, 2023 ж.
3. Дерек Х. Слимман; Джон Сили Браун, eds. (1982). Ақылды репетиторлық жүйелер. Академиялық баспасөз. ISBN 9780126486803.
4. Чарльз П.Блум, Р.Боуэн Лофтин Интерактивті оқыту орталарын дамытуға және қолдануға ықпал ету, Lawrence Erlbaum Associates (1998).
5. «Жекелендірілген оқу - бейімделген жолдар». Алынған 26 қаңтар, 2016.
6. «Интернетке негізделген адаптивті оқыту ортасы үшін когнитивті құрылыс». Алынған 17 тамыз, 2008.
7. «On-line режимінде оқыту үшін әртүрлі танымдық деңгейлерге жүгіну» (PDF). Архивтелген түпнұсқа (PDF) 2010 жылдың 18 қыркүйегінде. Алынған 17 тамыз, 2008.

8. «Интернетке негізделген адаптивті оқыту қоғамдастығына» (PDF). Архивтелген түпнұсқа (PDF) 2006 жылы 4 маусымда. Алынған 17 тамыз, 2008.

9. «Adobe бауырластардың eLearning шаблондарын Captivate 9-ға біріктіреді». VentureBeat. Алынған 2015-12-29.

ӘОЖ 372

ГЕОГРАФИЯ САБАҚТАРЫНДА ОЙЫН ЭЛЕМЕНТТЕРІ ПАЙДАЛАНУ

Саңғылбаева Балауса Серікқызы

sangylbaevab@gmail.com

География педагогтерін даярлау ББ білім алушысы, Жаратылыстану ғылымдары факультеті,
Л.Н Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі: М.Н. Мусабаева

Қазіргі білім берудің негізгі міндеті – әлеуметтік белсенді, кәсіби құзыретті және шығармашылық дамыған тұлғаны қалыптастыруға жағдай жасауға негізделген педагогикалық жүйені дамыту. Қазіргі уақытта біз білім беру кеңістігінің өзгеруін де байқаймыз, бұл өзгерістер бойынша мектептегі білім беру жүйесінің жағымсыз құрамдас бөлігі қазіргі заманғы талаптарға анық сәйкес келмейтін ақпаратты жиі енжар қабылдайтын оқушының белсенділігінің төмендігі болып табылады. Ақпараттық қоғамға көшу үшін білім беруді жаңғырту, оқытудың заманауи технологияларын енгізу, білім берудің жаңа технологияларын енгізу жағдайында білім сапасына қол жеткізу үшін мұғалімнің оқушыларды өз бетінше, шығармашылық жұмысқа тартудың өзектілігі артып отыр. Бұдан шығатыны, мектеп оқушыларының білім алушының қазіргі жағдайы олардың теориялық даярлығының сапасын, шығармашылық жұмысқа дайындығын, ең бастысы, оқытудың әдіс-тәсілдері мен құралдарын арттырудың жаңа жолдарын іздеуді қажет етеді. [1]

Соңғы уақытта педагогикалық жұмысқа ойын педагогикалық технологиялары жеткілікті түрде енгізілуде. Оқытудың ойын формасы соңғы жылдардағы ең перспективалы және табысты инновацияны көрсетеді. Іскерлік дидактикалық ойын барысында белсенділік, шешімділік, есте сақтау қабілетінің тиімділігі мен күші, өнімділігі мен динамикалық ойлауы дамиды, өзіне деген сенімділік пайда болады, кемелдікке ұмтылу пайда болады.

Егер дидактикалық тұрғыдан қарасақ, ойынмен оқытудың болашағы зор, өйткені ол қазіргі педагогикалық теорияларға қайшы келмейді және кіріктірілген оқыту формасына айнала алады. [2]

Сабақ айту барысындағы өзімнің тәжірибем көрсеткендей, көп жағдайда дайын білімді беру адамды шешу жолдарын анықтауға, талдауға, жүйелеуге және өз бетінше анықтауға қабілетті және дайын болуға әрдайым ынталандырмайды. Сондықтан мұғалім мен оқушының өзара әрекеті мен қарым-қатынасы, оқытуды ұйымдастырудағы жанаша көзқарас қажет.

Ойындарда балалар қиялын, зерделілігін, байқампаздығын, тапқырлығын көрсетіп, тез әрі логикалық ойлауға үйренетіні белгілі. Ұжымдық ойында әрқашан дерлік бәсекелестік элементі (кім жылдам, дұрыс жауап береді, кім көп біледі), яғни ерік-жігер, табандылық, зейін бар. «Әрбір жақсы ойында, ең алдымен, еңбек жігері мен ой жігері бар» (А. С. Макаренко). [5]

Географиялық ойындардың мақсаты ең алдымен білім беру болып табылады: картаны оқу дағдыларын бекіту, алған білімдерін, әртүрлі қосымша ақпаратты пайдалана білу, пәнге деген қызығушылықты ояту, одан да көбірек білуге деген құштарлықты ояту.

Ойындарды сабаққа және үйірме жұмыстарына қосуға болады, оларды серуендеу кезінде, табиғатқа экскурсияда және мектептегі үзіліс кезінде демалыс орындарында ойнауға болады. [4]

Оқушылардың ойлауын дамыту құралы ретінде бірнеше ойын түрлерін ұсынғым келіп отыр: